

Học tập tư tưởng Hồ Chí Minh về nghệ thuật dùng người trong công tác cán bộ

NGUYỄN TẤT ĐẠT*

Tóm tắt: Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn đặc biệt coi trọng vai trò của công tác cán bộ. Chính vì thế, Người luôn đặt công tác này lên vị trí hàng đầu trong hoạt động xây dựng Đảng và Nhà nước. Bài viết phân tích quan điểm, tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về vai trò của công tác cán bộ trong sự nghiệp cách mạng, những bài học về cách thức đánh giá, nghệ thuật dùng người trong công tác cán bộ để đem lại lợi ích cao nhất cho sự nghiệp chung.

Summary: President Ho Chi Minh always attached special importance to the role of personnel work. Therefore, he always put this work on the top position in the activities of building the Party and the State. This article analyzes the views and thoughts of President Ho Chi Minh on the role of cadre work in the revolutionary cause, lessons on evaluation and personnel work in cadre issue to bring the highest benefit for general careers.

Từ khóa: Cán bộ; công tác cán bộ; nghệ thuật dùng người; tư tưởng Hồ Chí Minh.

Keywords: Personnel work, personnel work; Ho Chi Minh's thoughts.

Nhận bài: 29/9/2020; *Sửa chữa:* 15/10/2020; *Duyệt đăng:* 5/11/2020.

Quan điểm, tư tưởng Hồ Chí Minh về công tác cán bộ và nghệ thuật dùng người trong sự nghiệp cách mạng

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn đặc biệt coi trọng vai trò của công tác cán bộ, luôn đặt công tác cán bộ lên vị trí hàng đầu trong các công tác xây dựng Đảng và Nhà nước. Người quan niệm rằng: vô luận việc gì đều do người làm ra, việc thành công hay không là do dùng người, có cán bộ tốt, việc gì cũng xong: “Mọi việc thành công hoặc thất bại, đều do cán bộ tốt hay kém”¹.

Trong tác phẩm “Sửa đổi lối làm việc” Người viết: “Cán bộ là những người đem chính sách của Đảng, của Chính phủ giải thích cho dân hiểu rõ và thi hành. Đồng thời đem tình hình của dân chúng báo cáo cho Đảng, cho Chính phủ hiểu rõ, để đặt chính sách cho đúng”. Như vậy, cán bộ là cầu nối giữa Đảng, Nhà nước với nhân dân, là người truyền đạt và tổ chức nhân dân thực thi chủ trương, đường lối,

chính sách của Đảng và Nhà nước, đồng thời nắm bắt và phản hồi thông tin từ phía nhân dân để Đảng và Nhà nước có căn cứ hoạch định, điều chỉnh chủ trương, đường lối, chính sách. Vai trò của đội ngũ cán bộ là vô cùng quan trọng trong toàn bộ sự vận hành của một xã hội. Vai trò của công tác cán bộ trong sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước cũng được khẳng định trong Nghị quyết số 26-NQ/TW ngày 19/5/2018: “Cán bộ là nhân tố quyết định sự thành bại của cách mạng; công tác cán bộ là khâu then chốt của công tác xây dựng Đảng và hệ thống chính trị. Xây dựng đội ngũ cán bộ, nhất là đội ngũ cấp chiến lược là nhiệm vụ quan trọng hàng đầu, là công việc hệ trọng của Đảng, phải được tiến hành thường xuyên, thận trọng, khoa học chặt chẽ và hiệu quả”².

Về công tác cán bộ

Có thể nói tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về công tác cán bộ là một di sản vô cùng quý báu cho các thế hệ cán

* Phó Giáo sư, Tiến sĩ, Trường Đại học Nội vụ Hà Nội.

bộ, đảng viên hiện nay vận dụng, kế thừa. Bởi tư tưởng của Người là sự kết tinh truyền thống, nghệ thuật hay phương sách dùng người của cha ông ta trong lịch sử. Quan điểm, tư tưởng của Người về đánh giá và sử dụng cán bộ hay nói cách khác là nghệ thuật dùng người đến nay vẫn còn nguyên giá trị và có tính thời sự nóng hổi. Trong đó việc đánh giá cán bộ phải đi đôi với việc chỉ ra những căn bệnh nguy hiểm của cán bộ những căn bệnh này có thể ảnh hưởng sâu sa, nguy hại đến Đảng. Những căn bệnh của cán bộ, đảng viên được Người chỉ ra trong tác phẩm Sửa đổi lề lối làm việc viết năm 1947 tại phần: Phận sự của đảng viên và cán bộ, tại điểm 5 khuyết điểm sai lầm: “bệnh tham lam, bệnh lười biếng, kiêu ngạo, hiếu danh, thiếu kỷ luật, óc hẹp hòi, óc địa phương, óc lãnh tụ”.

Người cán bộ lãnh đạo, quản lý mắc những bệnh tật ấy, thì không hiểu được chính cái mạnh, cái yếu của mình do vậy không thể hiểu được người khác, tựa như mắt đã mang kính có màu, không bao giờ thấu rõ cái mặt thật của những cái mình trông. Muốn biết rõ cán bộ, muốn đối đãi một cách đúng đắn các hạng người, trước hết phải sửa những khuyết điểm của mình. Mình càng ít khuyết điểm thì cách xem xét cán bộ càng đúng. Trên cơ sở tự hiểu mình, cần phải có phương pháp xem xét để hiểu cán bộ một cách thấu đáo. Để chữa các căn bệnh đó, Chủ tịch Hồ Chí Minh yêu cầu: “Mỗi đảng viên, mỗi cán bộ, cần phải thật thà tự xét và xét đồng chí mình, ai có khuyết điểm nào, thì phải thật thà cố gắng tự sửa chữa và giúp sửa chữa lẫn nhau. Thang thuốc hay nhất là thiết thực phê bình và tự phê bình”. Phương pháp của Bác Hồ đánh giá con người là: không nên chỉ xét ngoài mặt, chỉ xét một lúc, một việc mà phải xét kỹ cả toàn bộ công việc của cán bộ. Người xưa cũng đã đề cập đến vấn đề này đó là làm sao biết được ai là chính ai là tà mà muốn phân biệt được chính và tà cần xem kinh nghiệm đúc kết của cổ nhân: cổ nhân cho rằng chính tà biểu hiện qua: Tâm - Ngôn - Hành. Vì chính, tà đều phát ra từ tâm (suy nghĩ) mà biểu hiện qua ngôn, qua hành; mà ngôn, hành đều có chủ đích vậy muốn biết chính - tà tức là xem chủ đích. Vì vậy, Chủ tịch Hồ Chí Minh trả lời phóng viên nước ngoài ở Paris khi phóng viên hỏi mục đích mà Người nhắm đến là gì? Câu trả lời được tờ Văn nghệ Thành phố Hồ Chí Minh số 196 ngày 5/4/2012 đăng lại như sau: “Tôi chỉ có một ham muốn là làm cho Tổ quốc được độc lập, thống nhất dân chủ giàu mạnh”. Chính vì cái tâm như vậy nên cả cuộc đời của Chủ tịch Hồ Chí Minh tất cả mọi lời nói, quan niệm và hành động đều nhắm đến chủ đích cao cả đó. Bác quan niệm cán bộ công chức kể cả lãnh đạo cái chủ đích là phục vụ nhân dân, phục vụ Tổ quốc nên cán bộ công chức đều là công bộc của dân. Người cần dân cán bộ, công chức các cấp: việc gì hại đến dân, ta phải hết sức tránh. Chúng ta yêu dân, kính dân thì dân mới yêu ta, kính ta. Bác nói làm cán bộ: “Không phải làm quan để phát tài”, chủ đích của người cán bộ, công chức không phải là hưởng vinh hoa phú quý.

VỀ CÁCH DÙNG NGƯỜI TRONG CÔNG TÁC CÁN BỘ CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH

Chủ tịch Hồ Chí Minh có luận điểm: dụng Nhân như dụng Mộc “Dùng người cũng như dùng gỗ. Người thợ khéo thì gỗ to, nhỏ, thẳng, cong, đều tùy chỗ mà dùng được”³. Dụng Nhân như dụng Mộc, tức là phải biết bao dung, rộng lượng không hẹp hòi, dùng vì một vài chỗ mới một (hoặc cong vênh) mà vứt đi cả một cây gỗ lớn, dùng vì một vài khuyết điểm hay thói quen dở của cán bộ mà gạt đi tài năng của họ, không dùng họ làm ảnh hưởng đến sự nghiệp cách mạng. Vì thế phải suy tinh, đắn đo, cân nhắc không vội vã khi làm công tác cán bộ.

Trên cơ sở kinh nghiệm, triết lý của người xưa về thuật dùng người, Chủ tịch Hồ Chí Minh đưa ra 5 cách dùng người trong công tác cán bộ, đó là:

Một là: Dùng người phải biết nhược điểm, ưu điểm của từng người. Mỗi người có một thế mạnh yếu khác nhau, phải biết bố trí sắp xếp cho hợp lý hiệu quả. Dùng vì chỗ mới một (hoặc cong vênh) mà vứt đi cả một cây gỗ lớn. Quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh là: “Người ở đời ai cũng có chỗ tốt và chỗ xấu. Ta phải khéo nâng cao chỗ tốt, khéo sửa chữa chỗ xấu cho họ”⁴.

Hai là: Dùng đúng với tài năng của họ đúng với các phẩm chất mà người đó có. Mỗi người chúng ta đều có sở trường và tài năng riêng, do vậy việc sử dụng con người cũng rất khó, giống như việc sử dụng cây, gỗ. Nếu sử dụng không đúng theo tài năng của từng người thì không giải quyết được việc gì cả, đồng thời không phát huy được tài năng và sở trường của họ, nếu người có tài mà dùng không đúng tài của họ, cũng không được việc, người thợ khéo thì gỗ to, nhỏ, thẳng, cong, đều tùy chỗ mà dùng được. Nếu dùng cán bộ không đúng tài năng của họ, thì cũng dẫn đến thất bại.

Ba là: Dùng đúng phù hợp với mục đích sử dụng cũng như phải chọn đúng loại gỗ thì mới tạo ra được sản phẩm đúng yêu cầu. Đinh, lim, sến, táu là thuộc loại tứ thiết mộc (bốn loại gỗ quý) nếu được người thợ khéo sử dụng làm nên nhà cửa, công trình lớn, lâu dài hàng trăm năm, phát huy được tính năng tác dụng của gỗ, tạo ra công trình quý giá bền vững. Nếu Đinh, Lim, Sến, Táu rơi vào tay người thợ vụng thì cũng hỏng, không khai thác được giá trị to lớn của những loại gỗ quý hiếm. Dùng người cũng vậy, người cán bộ tài năng mà không sử dụng, hay sử dụng không đúng chuyên môn dẫn đến vừa không phát huy được sở trường của họ vừa lãng phí tài năng, hiệu quả công việc lại thấp.

Bốn là: Dùng người xem xét cả quá trình và chú trọng thực tiễn. Người cho rằng không chỉ tin vào việc viết hay, nói giỏi mà phải xem một tổ chức, một cán bộ bất cứ ở cấp bậc nào, họ có “nói đi đôi với làm” hay không. Đây là một tư tưởng đã trở thành nguyên tắc quan trọng bậc nhất trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng của Chủ tịch Hồ

Chí Minh. Người nhận định: “Một dân tộc, một đảng và mỗi con người ngày hôm qua là là vĩ đại, có sức hấp dẫn lớn, không nhất định hôm nay và ngày mai vẫn được mọi người yêu mến và ca ngợi nếu lòng đã không trong sáng nữa, nếu sa vào chủ nghĩa cá nhân”⁵.

Năm là: dùng người phải thấy cái giới hạn khắc nghiệt của thời gian để tạo nguồn thay thế, thường xuyên luân chuyển để tạo ra động lực sáng tạo chống trì trệ kiêu ngạo.

Luôn phát hiện đào tạo bổ sung cho tổ chức những lớp người mới, đủ sức lực và tài năng đảm đương nhiệm vụ theo những yêu cầu mới, dùng cán bộ già để giúp đỡ những người trẻ, diu dắt cán bộ trẻ, đồng thời rất cần nhiều cán bộ trẻ để có thời gian đào tạo thử thách, đồng thời khi dùng cán bộ lớn tuổi vẫn yêu cầu họ cố gắng học tập để không bị lạc hậu.

Một số bài học thực tế về sử dụng dùng người trong công tác cán bộ của Chủ tịch Hồ Chí Minh

Trong cuộc Cách mạng Tháng Tám giành chính quyền năm 1945, cũng như trong cuộc kháng chiến trường kỳ chống thực dân Pháp, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã có thành công rất lớn khi sử dụng bố trí các cán bộ cao cấp của Đảng và của quân đội mà tiêu biểu là trường hợp đồng chí Đại tướng Võ Nguyên Giáp. Năm 1940, đồng chí Võ Nguyên Giáp có cơ duyên lớn khi gặp cụ Hồ. Với nhân quan nhân sinh sâu sắc Chủ tịch Hồ Chí Minh sớm nhìn thấy tài năng quân sự của Đại tướng Võ Nguyên Giáp và để bồi dưỡng, nhắc nhở vị tướng của mình rằng: trong võ phải có văn, võ không phải võ biền túc mà làm tướng phải có cơ mưu đánh bằng mưu kế, thắng bằng thế thời, người làm tướng phải có tấm lòng nhân văn, vì vậy, Chủ tịch Hồ Chí Minh đặt tên cho Đại tướng Võ Nguyên Giáp là "anh Văn". Năm 1954 trong chiến dịch Điện Biên Phủ, để đảm bảo cho thắng lợi của trận đánh có tính quyết định tới toàn cục diện kháng chiến, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã quyết định phong Đại tướng Võ Nguyên Giáp làm Tổng chỉ huy có toàn quyền quyết định việc tấn công đối với "Chiến

dịch Điện Biên Phủ". Với sự xuất sắc trong nghệ thuật quân sự, Đại tướng Võ Nguyên Giáp đã thay đổi phương thức tác chiến chuyển sang đánh chậm, chắc thắng tạo nên trận thắng vang dội toàn thế giới.

Một trường hợp khác trong lịch sử là việc Chủ tịch Hồ Chí Minh trọng dụng cụ Huỳnh Thúc Kháng, trí thức phong kiến ở Quảng Ngãi, người đã từng ứng cử Nghị viện Trung phần trong thời kỳ trước năm 1945. Đến khi Việt Minh lập Chính phủ lâm thời có mời Cụ tham gia Chính phủ với vai trò là Bộ trưởng Bộ Nội vụ. Năm 1946, Chủ tịch Hồ Chí Minh đi Pháp, để bảo vệ thành quả cách mạng cũng như giữ vững cục diện chính trị trong nước, Người đã ký Sắc lệnh số 82 ngày 29/5/1946 ủy nhiệm cụ Huỳnh làm quyền Chủ tịch Chính phủ trong thời gian Người đi Pháp. Chúng ta cũng biết, theo Hiến pháp 1946, Chủ tịch nước là đứng đầu chính phủ là đứng đầu cơ quan hành pháp với quyền lực rất lớn. Phải tính toán đại cục cẩn thận Chủ tịch Hồ Chí Minh mới trao vận nước, trao chính quyền cho cụ Huỳnh Thúc Kháng, trong khi đó cụ Huỳnh Thúc Kháng không phải là đảng viên cộng sản. Lịch sử đã chứng minh vì dùng đúng người nên Chủ tịch Hồ Chí Minh đã thành được nghiệp lớn: Cụ Huỳnh giữ được ổn định chính trị, dẹp được Quốc dân đảng trong vụ Ôn Như Hầu, bàn giao lại chức vụ Chủ tịch nước khi Chủ tịch Hồ Chí Minh về nước. Hay một ví dụ khác, khi Chủ tịch Hồ Chí Minh dùng các sinh viên sau khi tu nghiệp ở Liên Xô về năm 1967 - 1968 có 100 sinh viên tốt nghiệp các trường kỹ thuật ở Liên Xô về nước, các em đã viết thư gửi Bác xin ra trận để cống hiến cho đất nước. Đọc thư của các bạn sinh viên, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã yêu cầu đồng chí Lê Quang Đạo phụ trách Tổng cục Chính trị xem xét rồi bố trí các em vào các đơn vị kỹ thuật của Quân đội nhân dân và đã phát huy tác dụng rất lớn cho cuộc kháng chiến.

Đó là bài học kinh nghiệm thực tế vô cùng sâu sắc, biểu hiện triết lý nhân sinh thâm thúy, sự hiểu biết cốt lõi, sâu xa về con người. Biết và vận dụng những bài học đó sẽ góp phần to lớn giúp những người làm công tác cán bộ có thể học tập và làm theo để đạt được kết quả tốt nhất trong công tác xây dựng Đảng.❖

Chú thích:

1. Hồ Chí Minh, Toàn tập, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2009, t.5, tr.273.
2. Ban Chấp hành Trung ương, Nghị quyết số 26-NQ/TW ngày 19/5/2018 về tập trung xây dựng đội ngũ cán bộ các cấp nhất là cấp chiến lược, đủ phẩm chất, năng lực, uy tín, ngang tầm nhiệm vụ.
3. Hồ Chí Minh, Toàn tập, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, t.5, tr. 243.
4. Trí Thắng- Kim Dung, Danh ngôn Hồ Chí Minh, Nxb. Văn hóa Thông tin, Hà Nội, 2000, tr.18.
5. Trí Thắng- Kim Dung, Danh ngôn Hồ Chí Minh, Nxb. Văn hóa Thông tin, Hà Nội, 2000, tr.17.

Tài liệu tham khảo

1. Ban Chấp hành Trung ương, Nghị quyết số 26-NQ/TW ngày 19/5/2018 về Tập trung xây dựng đội ngũ cán bộ các cấp nhất là cấp chiến lược, đủ phẩm chất, năng lực, uy tín, ngang tầm nhiệm vụ.
2. Hồ Chí Minh, (2000) Toàn tập, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
3. Trí Thắng - Kim Dung (2000), Danh ngôn Hồ Chí Minh, Nxb. Văn hóa Thông tin, Hà Nội.
4. Ngọc Tước, Đội Việt Nam Tuyên truyền Giải phóng quân chỉ có 34 người? Báo điện tử Gia đình và xã hội, ngày 2/9/2010.